

Za gospodarje

Maribor, dne 10. novembra 1937

Špekulacija s kokošnjimi jajci

Vsako jesen ugotovimo, da kmetje in trgovci hranijo jajca in jih prodajajo v mesecu oktobru in novembru, ko so cene najvišje. Ta špekulacija pa nima takšnega uspeha, kakršnega si kmetje in trgovci obetajo. Lahko se posreči poedinim, da špekulirana jajca prodajo trgovcem ali izvoznikarjem in slednji morajo nositi škodo.

Stvar bi bila tako daleč v redu. Ako neprevidni trgovec, kateri kupi špekulirano blago in ga prej ne pregleda, utrpí škodo, lahko to stori za svoj zasebni užitek. Drugačna pa je zadeva s strani ljudskega gospodarstva. Radi manjvrednosti špekuliranih jajc gredo veliki zneski v zgubo, za katere bi lahko dobili iz inozemstva devize ali drugo blago. To škodo bi lahko uporabili za izboljšanje življenjskega položaja. Nadalje pridejo trgovci in izvoznikarji ob svoj zaslužek in ne morejo na ta način plačati davkov. S tem utrpí zopet država škodo.

V nekem kraju je prišlo do primera, da je izvoznikar vrgel večjo množino jajc v Dravo in to v pričo davčnih uradnikov, da je tako s tem dokazal, da ima zgubo.

Cenimo vrednost neuporabnih jajc na več milijonov dinarjev. Še večja je škoda pri manjvrednih jajcih, katera niso sposobna za izvoz, ali pa, ako se že uporabijo za izvoz, nastanejo zaradi tega reklamacije in s tem odtegljaji pri plačilih. Nadalje škodujejo jajca, ki niso popolnoma sveža, ugledu našega izvoza v inozemstvo in uvoznikarji dajejo prednost naročil onim državam, ki izvažajo popolnoma sveže blago. Da bi se preprečila takšna špekulacija, naj bi se odredila nekaka odločba, in sicer:

1. Proizvajalec je dolžan prodati jajca v svežem stanju.

2. Nakupovalci in trgovci smejo prevzeti in plačati jajca samo takrat, ako so pre-svečena.

3. Vse osebe, ki kupujejo jajca od producentov ali trgovcev, so dolžne manjvredna jajca zavrniti, jih označiti in dobavitelja naznaniti o tem.

4. Producenti ali trgovci, ki prinašajo manjvredno blago v promet, naj se strogo kaznujejo.

Gornji postopki bodo dosegli, da se vsa-ka špekulacija z jajci prekine. Veliki zneski ljudskega premoženja bodo rešeni, kakovost naših jajc pa bo lahko tekmovala z drugimi državami.

Ljudski pravnik.

Dogovor pri zapuščinski razpravi drži. Z. J. pri Sv. A. Pri zapuščinski razpravi po pokojnih starših ste prevzeli celo posestvo, pri čemur ste se z bratom dogovorili, da mu boste namesto dednega deleža dajali hrano, obleko in stanovanje, v gotovini pa da nima ničesar zahtevati. Pred kratkim se je brat zapletel v nek tepež in prevzeti je moral obvezo plačati neke zdravniške in odvetniške stroške. Vprašate, ali Vas more sedaj brat prisiliti, da mu del dedščine izplačate v gotovini in ali mora biti pobotnica o izplačilu dedščine potrjena od notarja ali prič. — Dogovor pri zapuščinski razpravi drži in ga brez Vaše volje brat ne more spremeniti. Vi mu ne dolgujete ničesar več v gotovini, marveč le dajatve v naravi. Za pobotnice o izplačilu dedščine ni predpisana nikaka posebna oblika. Ako jo je sestavil notar, odnosno so bile navzoče priče, jo bi bilo pač težje osporavati. Le dedna odpoved mora biti sklenjena v obliki notarskega zapisa. — Znamke, ki ste jih pridali, so portovne, odnosno kazenske in jih ni mogoče porabiti za frankiranje pošilk. Uporablja jih le poštna uprava in mora dotičnik, ki sprejme pošiljko s temi znamkami, plačati njih vrednost!

Tožba zoper dolžnika, ki ni podpisal obračuna, odnosno nove obveznice. B. I. v P. Ako je Vaš upnik predložil občinski upravi novo obveznico in obračun in se Vi pozivu občinske uprave, naj podpisate obveznico ali podate prigovor, niste odzvali in na določeni narok niste prišli, tedaj se po določilu člena 3 pravilnika o zamenj dolžniških listin z novimi obveznicami sma-

tra, da dolga ne priznavate. V tem primeru Vas je upnik upravičen tožiti pred rednim sodiščem. — Točnega obračuna Vašega dolga Vam ne moremo napraviti, ker nam niste sporočili točnih datumov posameznih odplačil. Opozarjamo Vas, da ste za čas od 24. nov. 1933 do 26. sept. 1936 dolžni plačati le enoodstotne obresti, od 27. sept. 1936 do 15. nov. 1936 le triodstotne. Vsa odplačila na glavnici je treba odšteti, nato se še glavnic zniža na polovico. Ako ni bilo kaj drugega dogovorjeno, je smatrati, da ste s posameznimi odplačili plačali najprej obresti, nato še del glavnice. Od vsakih 100 din znižanega dolga ste bili dolžni 15. nov. 1936 plačati 9.80 din. Ako vzlic danemu 15 dnevnomu roku ne plačate anuitete, Vas sme upnik tožiti na plačilo celotnega ostanka znižanega dolga. Bolezen Vas ne opravičuje.

Nove ugotovitve po na pol izgubljeni pravdi. B. I. v B. Leta 1929 ste imeli s sosedom spor radi meje. Kljub temu, da so dokazi govorili za Vas, ste — kot pravite — morali »odpustiti« del zemljišča in plačati polovico stroškov. Naknadno ste dali zemljišče izmeriti po geometru in je ta ugotovil, da je bila stara meja po mapi pravilna in da je bil del zemljišča, ki ste ga morali »odpustiti«, prav za prav Vaša last. Vprašate, ali bi se dalo kaj ukreniti, da bi dobili vsaj stroške vrnjene. — Niste povedali, ali ste z nasprotnikom sklenili poravnavo ali pa je bila morda izrečena sodba. Ako ste sklenili poravnavo, bi jo mogli spodbijati le radi take zmote, ki zadeva bistvo osebe ali predmeta. V predmetnem primeru ne gre za tako zmoto. Ako pa je bila izrečena sodba, bi mogli doseči obnovo postopanja, ako ste naknadno zvedeli za nove činjenice ali pridobili možnost uporabiti dokazila, po katerih bi bila mogla biti pravda za Vas ugodneje rešena, ko bi se bila uporabila v prejšnjem postopanju. V Vašem primeru tudi obnove ne bi mogli doseči, ker bi bili izmero po geometru lahko že preje predlagali. Potemtakem žal nimate zakonite možnosti doseči povračilo stroškov.

Škoda vsled sosedovih kokoši. Družina M. v P. Sosedove kokoši vam delajo veliko škodo na njivi. Sosed ima sorodnika orožnika, ki pravi, da pač ne bi smeli sežati tega, kar kokoši zobljejo. — Sosed vam odgovarja za vso škodo, ki vam jo napravijo njegove kokoši na vaši njivi,

kajti on je dolžan, da svoje kokoši tako zavaruje, da ne delajo škode. Razen tega imate pravico kokoši, ki jih zalotite na svojem zemljišču, tudi zarubiti. Ako se pa v osmih dneh ne pogodite z lastnikom ali pa ne podaste v tem roku tožbe zoper lastnika na plačilo odškodnine, bi morali kokoši vrniti.

Grožnje radi zakopanja novo izkopanega odvodnega jarka. Ista družina. Iz gozda bližnjega veleposestnika priteka studenec, ki se potem razlije tako, da nekaj vode teče na vaš svet, nekaj pa na sosedov. Pred kratkim je nekdo v gozdu izkopal nek jarek tako, da je vsa voda iz studenca tekla na vaše njive. Vi ste z dovoljenjem oskrbnika veleposestva jarek zopet zakopali. Nato pa je prišel sosedov sin ter vam grozil, ako ne boste pustili jarka izkopanega. Faktično je sam zopet izkopal jarek. Razen tega je pripravil prst, da bi jo navozil tako, da ne bo mogla voda studenca, ki je prej tekla na njegov svet, teči še naprej na njegov svet. Vprašate, kaj vam je storiti v obrambo. — S tožbo lahko nastopite proti sosedu, ki bi izkopal jarek, vsled česar bi napeljal vodo iz studenca na vaše njive. Tudi s tem, ako bi sosed nasul zemljo, vsled česar bi voda iz studenca tekla vsa na vaš svet, dočim je preje tekla deloma tudi na njegov svet, bi zagrešil posreden dovod vode na vaše zemljišče in tudi proti temu lahko nastopite s tožbo. Pojdite na uradni dan k okrajnemu sodišču ter prosite sodnika, naj povabi sosedu, da se eventuelno v mirnem poravnate.

Služnostna cesta; prekopavanje odvodnih jarkov. J. Z. v Z. Ob meji Vašega posestva teče cesta, s katere se je deževnica odtokala po odvodnih jarkih deloma na Vaš svet, deloma na sosedov. Sosed, po čigar svetu teče dotična cesta, pa zabranjuje sedaj vzdrževanje odvodnih jarkov, ki so preje napeljevali vodo na njegov svet in je nasprotno speljal vodo po cesti naprej tako, da teče vsa na Vaše posestvo. Vprašate, ali ste res dolžni sprejeti vso deževnico. — S tožbo lahko prepoveste sosedu, da bi skopal na cesti take jarke, ki bi vso vodo speljali na Vaše zemljišče, dočim je preje deloma po drugih jarkih tekla na njegov svet. Tudi zakopanje prejšnjih odvodnih jarkov se zamore smatrati kot posredno napeljavno vode, odnosno deževnice na Vaše zemljišče. Tudi Vam svetujemo,

da poskusite zadevo najprej mirnim potom urediti s pravnim poskusom pri okr. sodišču.

Zaračunanje stroškov izterjavanja terjatve trgovca. A. R. P. Z. Pri trgovcu ste se zadolžili že leta 1931. Po letu 1932 Vam je »napravil velike stroške« ter Vam jih je sedaj zaračunal. Vprašate, ali ste jih dolžni plačati. — Uredba o likvidaciji kmečkih dolgov v zvezi z uradnim tolmačenjem z dne 5. januarja 1937 določa, da se glavni dolga prištejejo le pravomočno prisojeni pravdni in izvršilni stroški do dne 20. aprila 1932. Dolžnik je dolžan plačati upniku pravdne stroške le, ako je tekla pravda o obstoju, višini ali prirodi dolga, čeprav so nastali po 20. aprilu 1932. Ako pa niste dali povoda k taki tožbi in ako ste na prvem naroku priznali tožbeni zahtevek, tedaj niste dolžni plačati pravnih stroškov. Izvršilnih stroškov pa v nobenem slučaju niste dolžni plačati.

Stroški izterjavanja terjatve denarnega zavoda. Isti. Tudi posojilnica Vam je po letu 1932 »naredila velike stroške«. Glede njih odplačila velja isto, kar smo zgoraj navedli. Ako Vam upnica stroškov, katerih po gornjem pojasnilu ne bi bili dolžni plačati, ne bo hotela odpisati, Vam jih vzlic temu ni treba plačati in se mirno lahko pustite tožiti. V pravdi ugovarjajte, da gre za stroške po 20. aprilu 1932.

Inozemcu leta 1934 prodano zemljišče. Isti. Leta 1934 ste prodali del svojega zemljišča inozemcu za 15.000 din; del kupnine 5000 din je plačal takoj, ostanek pa je imel plačati, ko bi se prodane parcele nanj prepisale v zemljiški knjigi. Prepis se je zavlekel, ker vknjiženi upniki niso dali dovoljenja za odpis prodanih parcel; medtem je izšla določba, da mora kupne pogodbe s strani inozemcev glede nepremičnin v pasu 50 km od meje odobriti posebna komisija. Pravite, da ne morete čakati na rešitev zadevne prošnje, da hočete vzeti prodane parcele nazaj in si pridržati sprejetih 5000 din kot odmeno za dosedanje hasnovanje odprodanih parcel od strani kupca-inozemca. — Niste upravičeni odstopiti od pogodbe, marveč morate čakati, kaj bo odločila komisija. Ako bo odobrila kupno pogodbo, se bo morala izvesti. Ako pa je ne bo odobrila, pa bodo odprodane parcele itak ostale Vam, glede vrednosti hasnovanja pa bodo odločili izvedenci, koliko znaša in ako znaša res 5000 din, Vam

tega nadavka ne bo treba vrniti. Ako pa bi vrednost hasnovanja znašala manj, boste morali presežek vrniti kupcu.

Dolžnik noče podpisati nove obveznice. Isti. Vprašate, ali imate pravico izterjati celotni dolg, ko dolžnik noče podpisati nove obveznice. — Pravilnik določa, da se smatra, da dolžnik ne priznava dolga, ako noče podpisati nove obveznice, odnosno priti na zadevni narok na poziv občinskega oblastva. V takem primeru bi moralo občinsko oblastvo napotiti Vas na redno sodišče. Ako dolžnik ne plača tudi ne po preteku dodatnega 15 dnevnega roka anuitete, zadobite pravico takoj iztirjati celotni ostanek znižanega dolga, ne pa morda celotnega neznižanega dolga.

Tožba zoper občino na povračilo oskrbnih stroškov. A. R. P. Z. Vzdrževali ste par let neko ubogo revo in vprašate, ali bi lahko s tožbo dosegli, da Vam njena pristojna občina vrne zadevne stroške. — Obč. državljanski zakonik sicer določa, da ima dotičnik, ki je za koga drugega napravil potrošek, katerega bi moral ta drugi po zakonu sam napraviti, pravico, zahtevati povračilo. Res je občina dolžna skrbeti za občane, ki se sami ne morejo vzdrževati, niti nimajo sorodnikov, ki bi jih morali alimentirati. Vendar smatramo, da je bila dolžnost občanke, da najprej prosi občino za podporo, odnosno vzdrževanje in šele, ako bi bila občina odklonila skrb za njo in ste Vi nato vzdrževali občanko, bi bila Vaša tožba utemeljena. — Kar se tiče vzdrževanja občanke za naprej, se skušajte z občino predhodno dogovoriti, ali in koliko bi Vam bila pripravljena plačati na oskrbnih stroških. Ako ne pride do soglasja, boste pač morali občanko napotiti na občino, naj skrbi občina za njo po svoji uvidevnosti. Ako bi občina vsako skrb odklonila, naj se občanka pritoži na okrajno glavarstvo.

Veverica in lovska zaščita. M. H. v S. Tik Vaše hiše stoji na Vašem svetu oreh, katerega so obiskovale veverice. Eno ste pobili s palico. Videl je to zakupnik lova, ki pravi, da veverice ne bi smeli pobiti in da boste kaznovani. Vprašate, ali je veverica zaščiteni in ali jo smete pobiti. — Veverica ne spada med zaščiteno divjačino, marveč med nezaščiteno. Glede nezaščitene divjačine je v zakonu o lovu določeno, da jo sme lastnik, zakupnik ali užitek posestva v svoji ograjeni naselbi ali ograjenem

dvoršču ujeti in ubiti. Upajmo, da bo upravna oblast stala na stališču, da gre tudi v Vašem primeru za dejanje, storjeno v ograjeni naselbi. Z gotovostjo Vam tega ne moremo povedati, zlasti, ker niste natančneje opisali kraja. Opozarjamo, da pripada pobita veverica lovskemu upravičencu. Ker Vam pa slednji ni dolžan povrniti škode, povzročene po nezaščiteni divjačini, si morete v primeru, da Vam je bila po ubiti živali povzročena škoda, zadržati žival v zavarovanje te škode.

Gospodarske novice

Še z mariborske sadne razstave in sejma. Za Vse svete je bila zaključena prva banovinska sadna razstava in sadni sejm v Mariboru, ki je bila doslej tozadevna največja prireditve v državi. Obisk je bil zadovoljiv in računajo, da je bilo 50.000 posetnikov in med temi več tisoč učencev in gojencev raznih zavodov. Za razstavo se je zanimalo nekaj sto obiskovalcev iz najbolj oddaljenih krajev naše države, iz južne Srbije, Vojvodine in Dalmacije. Kakor smo že zadnjič beležili, je bilo na sejmu 40.000 kilogramov najbolj izbranega sadja, katerega je kupila ptujska izvozna tvrdka L. Sonnenschein po 3 din za kilogram.

Točilna pravica vinogradniških zadrug. Na vprašanje, ali vinogradniške zadruge lahko točijo zadržno vino na drobno ali na debelo brez točilne pravice za alkoholne pijače izven zadržnih kleti v kraju produkcije ali zunaj zadržnih kleti v kraju, kjer ima zadruga svoj sedež, je davčni oddelek finančnega ministrstva izdal obširno pojasnilo. Po določilih pravilnika za izvršitev določil taksnega zakona lahko prodajajo pridelovalci vino in žganje lastnega pridelka in z lastnega zemljišča v svojih kletih, kjer imajo zemljišča, in v kletih onih hiš, kjer stalno stanujejo, in sicer na kmetih v količinah preko pet litrov in v mestih v količinah preko deset litrov, in sicer brez pravice za točenje alkoholnih pijač na drobno ali na debelo. Ker se vinogradniške zadruge smatrajo za pridelovalce vina in žganja lastnega pridelka in iz lastnega zemljišča, smejo tudi one prodajati zadržno vino in žganje iz svojih zadržnih kleti brez pravice za točenje alkoholnih pijač, in sicer na deželi v količinah preko pet litrov in v mestih v količinah preko deset litrov. Če pa žele te zadruge prodajati vino ali žganje zunaj kleti

z voza ali s katerega drugega prevoznega sredstva v količinah preko 50 litrov hkratu, si morajo za to prodajo izposlovati redno pravico za točenje alkoholnih pijač.

Naš izvoz masti in svinj v Nemčijo. Ob koncu tekočega tedna bomo izvozili v Nemčijo sto vagonov svinjske masti po 15.50 din kilogram franko nemška meja. V minulem tednu je pričel izvoz naših svinj v Nemčijo. Najprej pridejo na vrsto žive in nato zaklane svinje. Za živo blago plača Nemčija 9.50 din, za zaklano 11.50 do 12 din kilogram.

Sejmska in tržna poročila

Razne cene na mariborskem trgu. Na trgu v Mariboru stane goveje meso 6—13, teletina 8—15, svinjsko meso 10—11, izluščeno 10—13, riba 15—16, zajc 10—13, špeh 12—13. Par piščancev za peči 20—60, kokoš 18—25, raca 14—20, gos 35—60, puran 30—55, domači zajec 4—30 din komad. Krompir je po 0.75—1.50 din kilogram ali 5—6 din merica po 7.5 kg, čebula 1—3, kislo zelje 5, kislja repa 2, česen 3, hren 6 do 8, luščeni grah 10, paradižniki 6, buče 0.50—1, zelje 1—3.50, paprika 3—6 komadov za 1 din. Jabolka 2—5, hruške 4—8, grozdje 4—10, celi orehi 2—6, luščeni 20 do 22, suhe slive 10—12, kostanj 2—3. Mleko 1.50—2, smetana 7.50—10, sirovo maslo 20—24, smetana 8—10, jajca 1—1.25. Pšenica 1.75—2, rž 1.50—1.75, koruza 1.25 do 1.50, ječmen 1.50, oves 1—1.25, fižol 1.50 do 2.50, ajdova kaša 4, prosena 3.50. Seno je že po 35 din.

Živinski sejem v Ljubljani. Na živinski sejem v Ljubljani 3. novembra je bilo prignanih (v oklepajih število prodanih glav): 184 konj in 7 žrebet (20), 78 (23) volov, 72 (17) krav, 34 (21) telet, 27 (5) velikih prašičev in 434 (200) prašičkov za rejo. Cene so bile nespremenjene, in sicer: voli prve vrste 5.50—6, druge vrste 4.75—5.25, tretje vrste 4—4.50, debele krave 4—5.50, klobasarice 2.50—3.50, teleta 7—8, prašiči 5.50—7 za kilogram žive teže, prašički za rejo 100—200 din komad, konji 400—3500 din za komad.

Živinske cene v Kranju od 2. novembra: voli prve vrste 6.50, druge vrste 6, tretje vrste 5.50, telice prva vrste 6.50, druge vrste 6, tretje 5.50, krave prve vrste 5.50, druge vrste 5, tretje 4.75, teleta prve vrste 8 din, druge vrste 7, prašiči špeharji 9, pršutarji 7—8 din kilogram.